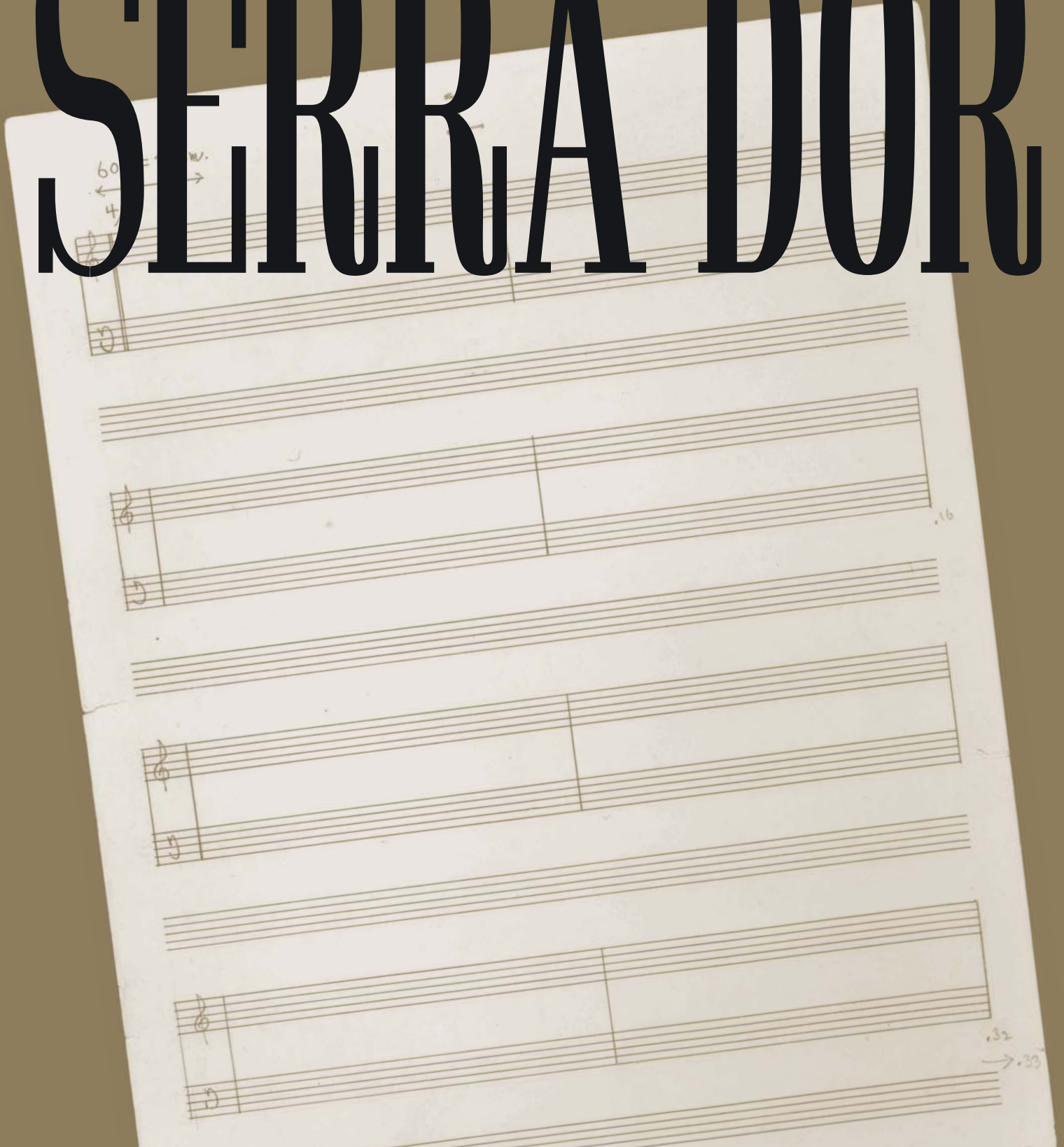

SERRA D'OR

DOSSIER «SILENCI IMPOSSIBLE» RAMÓN ANDRÉS,
JOAN MAGRANÉ, ANNA PAGÈS, ANTONI BATISTA

ENTREVISTA «JORDI GALCERAN. L'EMPREMTA DEL JOC» JOAQUIM NOGUERO

ART «JUDICI A L'OBRA DE PLENSA» ÀLEX SUSANNA, JOAN BURDEUS

CIENCIA «DE LA MOSCA DE LA FRUITA A LA CURA DEL CÀNCER»

CRISTINA JUNYENT

L'ESCRITOR A L'OMBRA DE LA HISTÒRIA

Francesc Foguet
i Enric Pujol (ed.)

*Ferran Soldevila, entre la història
i la literatura*

Publicacions de l'Abadia de Montserrat,
Barcelona, 2021.

Ferran Soldevila ha passat a la memòria col·lectiva per ser capaç d'analitzar els fets de la nostra història i d'oferir als lectors unes síntesis aclaridores i properes. Tanmateix la seva figura d'historiador ha fet ombra a la seva vessant literària. Ara, aquesta recopilació d'articles vol mostrar el Soldevila escriptor i fer-li justícia. Part del magnetisme dels seus estudis històrics s'explica per la grapa literària, per la sintaxi clara i directa que feia servir. Podem comprovar-ho de la mà dels vuit estudiosos que s'han convocat per examinar com Soldevila treballava els textos, com s'exercitava puntualment en escriure dia rere dia els dietaris i altres peces literàries, com ara drames, novel·lística i poesia. Per a Soldevila, el binomi historiador-escriptor era una exigència intrínseca i ètica; era una actitud vital que el portava a treballar i estudiar els fets i les paraules sense fissures. No en tenia prou amb un estil més o menys neutre per expressar i sistematitzar la història, la concatenació dels esdeveniments. En una paraula, no buscava una fredor «imparcial». Aquests estudis mostren un Soldevila compromès amb la llengua; amb un interès, que era la passió per la literatura.

— G.O. DE L.B.

PER ENTENDRE LA SOCIETAT NORD-AMERICANA

Xesco Reverter

*Estats Units, el país de les
contradiccions. Cròniques d'una
era turbulenta*

Ara Llibres, Barcelona, 2022.

Periòdicament, circulen vídeos on un entrevistador pregunta a ciutadans nord-americans si són capaços de situar al mapa països o ciutats i observem, divertits i contrariats alhora, les hilarants respostes i el seu aparent desconeixement de les nocions bàsiques de geografia. Sempre he pensat que si a mi em demanen de situar dins el mapa els estats d'Utah o de Nebraska, segurament la meua resposta seria igualment errònia. Dic això perquè si bé és cert que els nord-americans tenen un gran desconeixement (o potser seria millor dir despreocupació) sobre la resta del món, nosaltres tampoc no coneixem molts aspectes de la societat i de les formes de

vida dels Estats Units més enllà dels estereotips que ens arriben fonamentalment pel cinema i la televisió. Per això ens costa d'entendre que un personatge com Trump no tan sols hagi arribat a ser-ne el president, sinó que, fins i tot, després de quatre anys bastant caòtics de govern, aconseguís més de setanta-quatre milions de vots a les darreres eleccions. Aquest llibre ens pot ajudar a situar la realitat social i política dels Estats Units. L'ha escrit qui ha estat corresponent de TV3 a Washington durant cinc anys, coincidint amb el mandat de Trump fins a l'esperpèntic intent d'assalt al Capitoli i l'inici de la presidència actual. L'interessant és que no ens ofereix una crònica periodística, sinó que ens explica el rerefons dels diversos reportatges que durant aquests anys ens presentava al Telenotícies amb la intenció de dibuixar una societat tan marcada per les contradiccions. Així, per exemple, ens ajudarà a entendre les motivacions per les quals molts americans defensen la possessió d'armes de foc i que a nosaltres, europeus, tant ens costa d'entendre.— x.c.

L'ESTADA D'ALBERT EINSTEIN A CATALUNYA

Antoni Roca Rosell

*Quan Albert Einstein passejà
per la Rambla (1923)*

UPC, Barcelona, 2023.

L'any 1920, per carta, Albert Einstein rebia la invitació formal per visitar Barcelona i Madrid, convidat per l'Institut d'Estudis Catalans i la Junta de Ampliación de Estudios de Madrid (que la carta presentava com les dues més altes institucions per a l'alta cultura i la recerca científica a Espanya). La missiva indicava que la Mancomunitat de Catalunya es feia càrrec de les despeses de viatge i d'allotjament, mentre que de Madrid, tot i la confirmació de l'interès, encara no hi havia res en ferm. La iniciativa de convidar un dels més importants científics del moment nasqué de l'interès d'Esteve Terrades, membre de la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquest llibre reconstrueix tot el procés que dugué a convidar un dels científics més rellevants del moment per tal d'impartir un curs sobre la teoria general de la relativitat. Durant els dies que estigué a Catalunya, del 22 de febrer a l'1 de març, Einstein pràcticament no parà. Tingué una agenda tan atapeïda que ho feu notar en el seu diari personal: «Estada a Barcelona. Molta fatiga, però gent amable Terrades, Campalans, Lana, la filla de Tirpitz, cançons populars, balls, *Refectorium*. Ha estat agradable!». A banda de les visites institucionals i dels actes acadèmics, la Mancomunitat el portà a visitar el monestir de Poblet, les

esglésies de Terrassa i la ciutat de Barcelona. El nivell de detall de la reconstrucció de l'estada arriba al punt d'incloure els menús del sopar o de deduir l'hora d'una fotografia a partir de les ombres. La segona part del llibre se centra a analitzar com la premsa de l'època es feu ressò d'aquesta visita (fins i tot la satírica: «Aquest senyor ha donat tres conferències, hi ha anat el bo i millor de la ciència barcelonina, però sembla que fora d'en Terrades, ningú lluca ni una papa del que aquest gran home va escrivint a la pissarra»). Un altre aspecte d'interès és la «catalanització» de l'estada d'Einstein, com a mostra de la importància que la ciència i la tècnica tingueren en l'articulació del discurs catalanista.– x.c.

LA VIDA D'UN GEGANT

Josep Ferrer i Costa i
Joan Pujadas i Marquès (coord.)
*Joan Coromines, vida, obra
i circumstàncies*

Edicions de la Revista de Catalunya,
Barcelona, 2022.

Fa uns quants anys es va publicar una biografia de Joan Coromines que, dissortadament, no hauria d'haver arribat mai a veure la llum. No només estava realment mal escrita, sinó que contenia un munt de dades errònies, donant-se el cas, fins i tot, que l'autor presentava en pàgines adjacents dues narracions d'un mateix viatge canviant el nom del vaixell, la data i la desti-

nació. Tot això va fer que alguna ressenya parlés de bufetada a Joan Coromines i que aquella no era la biografia que mereixia un dels personatges més importants del segle XX a Catalunya. Ara, quan ja han passat vint-i-cinc anys del seu traspàs, ens hem d'alegrar de poder tenir finalment un text biogràfic que fa justícia al personatge. Es tracta d'una visió detallada de la seva aportació científica, intel·lectual i de testimoniatge, escrita per alguns dels seus deixebles. Hi trobarem apunts biogràfics i una cronologia de la seva vida i de la seva passió excursionista (indispensable per entendre'n la vocació filològica en general i etimològica en particular), ben rica en detalls (a tall d'exemple, dels estris que duia a cada excursió, o una mostra d'enquesta). Un àlbum de fotografies il·lustra tota la seva llarga vida i la llarguíssima bibliografia serveix per a constatar la gran dimensió de Joan Coromines com a investigador. No podem dir encara que ens trobem amb la biografia que mereix Coromines, però sí que finalment disposem d'un text que posa a l'abast de l'interessat una aproximació fidedigna a la ingent obra i llarga vida d'algú que va tenir el ferm convenciment que la seva feina era un servei indispensable per al seu país: «l'única nació i l'única llengua meves», va escriure, «a les quals reto incondicional homenatge són la nació i la llengua catalanes».– x.c.

